

Чорний А. М.,

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри прикордонного контролю
факультету безпеки державного
кордону,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Б.
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

Федорюк О. М.,

курсант 343 навчальної групи
факультету правоохоронної
діяльності,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Б.
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ ДПСУ В СФЕРІ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ ДО ТА ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ

Повномасштабне вторгнення російської федерації (далі – рф) проти України кардинально змінило безпекову ситуацію в Європі та поставило нові виклики перед системою охорони державного кордону України. В умовах правового режиму воєнного стану значно трансформувалися завдання Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ).

Міжнародне співробітництво України у сфері прикордонного контролю – це комплекс заходів, спрямованих на гармонізацію стандартів, посилення безпеки, обмін інформацією, залучення міжнародної технічної допомоги та взаємодію з партнерами для ефективного управління кордонами, протидію транскордонним загрозам і зміцненню національної безпеки, особливо в умовах воєнних викликів [1, с. 235].

До повномасштабної агресії рф проти України були наступні напрямки співпраці на кордонах, серед яких виділимо:

- 1) функціонування контактних пунктів для обміну інформацією та підтримання взаємодії (наприклад, Рені-Джюрджюлешть, Порубне-Сірет, Шегині-Медика та ін.);
- 2) обмін інформацією про ризики та загрози на спільному кордоні;
- 3) проведення спільних патрулювань на сухопутних або річкових ділянках;
- 4) спільні навчання та тренування з надзвичайних ситуацій або охорони кордону [5];
- 5) реалізація угод про місцевий прикордонний рух [4].

Однак, у 2022 році перед Україною через повномасштабне вторгнення РФ постали нові військові, гібридні загрози, загрози транскордонного характеру. До військових загроз можна віднести ризик повторного вторгнення з території Білорусі та РФ; ракетні обстріли прикордонних територій та об'єктів прикордонної інфраструктури; проникнення диверсійно-розвідувальних груп через державний кордон; провокації на ділянках кордону, що знаходяться поблизу зони бойових дій. Гібридні загрози проявляються у використанні біженців як інструменту гібридної агресії (організація міграційних криз), поширення дезінформації серед населення прикордонних регіонів, здійснення кібератаки на інформаційні системи прикордонних відомств, провокації з метою дискредитації українських прикордонників тощо [3, с. 273].

Саме посилення загроз змусило Україну терміново запровадити додаткові заходи прикордонного контролю. У співпраці з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою було спрощено пропуск біженців, що дозволило впоратися з масовим потоком переселенців. Для розвантаження основних напрямів відкривали тимчасові пункти пропуску. Пріоритетне оформлення гуманітарних вантажів забезпечило швидке надання допомоги. Спільні патрулювання та обмін інформацією в режимі реального часу підвищили ефективність протидії нелегальній міграції, переміщенню зброї й товарів подвійного призначення.

Слід врахувати, що з семи країн, з якими безпосередньо межує Україна, чотири належать до Європейського Союзу (далі – ЄС) (Польща, Румунія, Угорщина, Словаччина), а три є частиною Шенгенської зони (Польща, Угорщина та Словаччина). Особливістю політики ЄС є не лише вільне пересування між країнами-членами, а й спільний підхід до охорони та функціонування зовнішнього кордону, що дозволяє трактувати його як цілісне явище. Тому особливе значення для розвитку співпраці з питань здійснення прикордонного контролю має нормативно-правове забезпечення організації взаємодії України з Європейською Агенцією з прикордонної та берегової охорони (далі - FRONTEX). У 2007 році було підписано Робочу домовленість між Україною та FRONTEX, що розширила можливості технічної співпраці та обміну інформацією [2].

До 2022 року співпраця ДПСУ з FRONTEX охоплювала обмін інформацією та спільний аналіз ризиків, участь у спільних операціях і навчаннях, технічну допомогу та обмін досвідом у сфері прикордонного контролю. Важливим напрямом було також удосконалення системи підготовки кадрів через гармонізацію програм і стажування українських прикордонників у навчальних центрах ЄС. Після 24 лютого 2022 року співпраця з FRONTEX зазнала кардинальних змін. Варто виділити кілька аспектів цих трансформацій:

1. З початку повномасштабного вторгнення FRONTEX розпочав активну оперативну взаємодію на кордонах держав-сусідів України. Було розгорнуто персонал FRONTEX (близько 500 співробітників) на кордонах України з країнами ЄС для допомоги в регулюванні міграційних потоків, створення координаційних пунктів у польових умовах для оперативного реагування на

виклики, спільне патрулювання ділянок кордону для запобігання нелегальному перетину [2].

2. Надання гуманітарної допомоги. Діяльність FRONTEX сприяла безпечній евакуації цивільного населення, забезпеченні належних умов для біженців у пунктах пропуску, було організовано гуманітарні коридори [2].

3. Розширена технічна підтримка. FRONTEX забезпечив значну матеріальну підтримку українських прикордонників, особливо в найбільш несприятливий зимовий період ведення війни. Спеціальною Грантовою угодою, підписаною в січні 2023 року, було покрито матеріальні витрати на предмети такого роду, як тепла зимова форма, електрогенератори, польові кухні тощо.

Передача прикордонникам України спеціального обладнання для забезпечення охорони кордону (тепловізори, прилади нічного бачення, засоби зв'язку) зумовило підвищення ефективності здійснення оперативно-службової діяльності. Крім матеріально-технічної підтримки, передбачається посилення можливостей ДПСУ щодо здійснення прикордонного контролю та ведення спостереження з метою запобігання та подолання нових викликів на західному кордоні України, підготовка ДПСУ до проведення спільних операцій під керівництвом FRONTEX, зокрема, згідно з майбутньою Угодою про вступ [2].

Повномасштабне вторгнення РФ проти України в 2022 році кардинально змінило міжнародну співпрацю ДПСУ, змусивши швидко адаптувати нормативну-правову базу та механізми взаємодії. Співпраця з FRONTEX вийшла на новий рівень – від технічної допомоги до проведення спільних операцій тощо. Взаємодія з прикордонними структурами сусідніх держав зосередилася на пропуску біженців, гуманітарних вантажів та боротьбі з нелегальною міграцією і контрабандою.

Список використаних джерел:

1. Блик Ю.О. Міжнародне співробітництво у сфері прикордонного контролю. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 6. 2024. С. 234–240.

2. Європейська Агенція з прикордонної та берегової охорони (FRONTEX): Європейська та євроатлантична інтеграція. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/european-border-and-coast-guard-agency-frontex> (дата звернення: 03.10.2025).

3. Кірієнко В.М. Загрози прикордонній безпеці України в умовах збройного конфлікту. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. 2024. С. 272–274.

4. Міжнародні договори України про інформаційне співробітництво (обмін інформацією) прикордонних відомств. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/mizhнародni-dogovori-ukrayini-pro-informacijne-spivrobotnictvo-obmin-informacijeyuprikordonnih-vidomstv> (дата звернення: 03.10.2025).

5. Міжнародні договори України про співробітництво з прикордонних питань з суміжними державами. Державна прикордонна служба України.